

COSTANZA CASATI

BABYLONIË

Van de auteur van *Klytaimnestra*

ALS KONINGEN TEN VAL KOMEN, VERRIJZEN ER KONINGINNEN

Er wordt gefluisterd over haar roem in het land dat allang tot stof is vergaan.
De koningin die uit het niets verrees – en alles veranderde...

Het oude Assyrië, negende eeuw voor Christus. Een weesmeisje wordt opgevoed aan de rand van een wreed rijk. Semiramis, erfgename van een tragische profetie, droomt ervan macht te bezitten en aan haar lot te ontsnappen. In Babylonië wandelt een prins door de gangen van zijn vergulde paleis. Ninus besteedt zijn tijd liever aan boeken en poëzie dan aan het veroveren van de wereld. Tot hij Onnes ontmoet, een knappe strijder, en er zich tussen hen een intense vriendschap ontwikkelt.

Een vriendschap die op de proef wordt gesteld door de komst van Semiramis. Zij raakt verward in een spel van macht, verlangen, familie en verraad, tot ze kan stijgen naar de enige positie die haar veilig zal houden: koningin.

‘Woest, hartstochtelijk en absoluut betoverend.’
– Elodie Harper, schrijfster van *Het wolvennest*

‘De epische opkomst van de ambitieuze vrouwelijke hoofdpersoon wordt op een prachtige manier beschreven [...] het gekonkel doet denken aan de spannendste scènes uit *Game of Thrones*.’
– *Cosmopolitan*

COSTANZA CASATI (1995) is geboren in Texas, groeide op in Noord-Italië, en woont momenteel in Engeland (Londen). Haar debuutroman *Klytaimnestra* werd een wereldwijde bestseller.

www.uitgeverijorlando.nl

COSTANZA CASATI

Babylonië

Vertaald uit het Engels door
Saskia Peterzon-Kotte

No part of this book may be used or reproduced in any manner for the purpose of training artificial intelligence technologies or systems. This work is reserved from text and data mining (Article 4(3) Directive (EU) 2019/790).

© 2024 Costanza Casati

Oorspronkelijk titel *Babylonia*

Oorspronkelijke uitgever Michael Joseph, een onderdeel van Penguin Random House group of companies.

© Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam en Saskia Peterzon-Kotte

Omslagontwerp en illustratie Lee Motley (PRH UK) en enkele illustraties

© Shutterstock. Bewerking voor de Nederlandse editie Joyce Zethof

© Foto auteur Arianna Genghini

Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 978 90 8348 94 7 6

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

BOEK I

823 v.C.

De hamer verbrijzelt glas, maar smeedt staal.
– Assyrisch spreekwoord

WELKE HAND ZOU JE KWIJT WILLEN?

Land van Eber-Nari, westelijke provincie van het Assyrische Rijk

Semiramis knielt neer achter een doornenstruik, haar hand op een klein mes, haar adem ingehouden. Een paar meter bij haar vandaan is een man aan het sterven. Twee pijlen steken diep in zijn kuit, en zijn gezicht loopt paars aan omdat hij uit alle macht stil probeert te blijven.

Semiramis kijkt toe terwijl hij de helling af kruipt richting een groepje bomen, een zwerm gretige vliegen in zijn kielzog. Ze kijkt al naar hem sinds de soldaten hem neerschoten op de weg die omzoomd is door kliffen en stenen muren. Ze zaten verscholen tussen de keien, met tunieken in de kleur van gruis, hun gezichten onder de modder. Toen hij dichtbij genoeg was, kletterden hun pijlen als regen op hem neer. De man reed verder met twee pijlen die in zijn been staken, tot een derde zijn paard trof en ze allebei vielen, waardoor er een stofwolk opstootte. Het paard slaakte een wanhoopskreet en bleef stilliggen, waarna het bloed dik en donker stroomde. De soldaten klommen snel, als hagedissen, omlaag langs de klif, maar de man was al weg en sleepte zich half rennend de helling op.

Ze begrijpt zijn wanhopige wil om te leven. Zo doet haar volk dat. De dood is hopeloos, kleurloos, en sterven betekent reizen naar het land zonder terugkeer. Ze heeft dat land vanaf een afstand gezien: het wacht elke keer op haar als haar vader haar slaat, als haar hoofd bonst en het bloed langs haar gezicht sijpelt. Er is een moment waarop ze denkt dat het voorbij is, als ze zichzelf van bovenaf ziet, haar armen smekend omhoog. *Sta op*, zegt haar vader stevast om haar uit te dagen, en dat doet ze altijd, waarna hij wegloopt en de honden haar wonden komen likken.

Hoe vaak ze ook geraakt wordt, ze weet dat ze niet mag sterven. De dood maakt van mensen gevangenen. 'Het huis van het stof' noemen ze het, waar gewone burgers samen met koningen in het duister zitten, met klei als voedsel, en met vleugels om zichzelf en hun schande te bedekken. Er is geen Assyriër die het huis uit eigen vrije wil betreedt.

De zon gaat onder, oranje en furieus. De man is opgehouden met kruipen en ligt op zijn buik. Boven hem steken de rotsen scherp af tegen de bloedende lucht, onder hem klinkt het kalme geluid van de rivier. De stemmen van de soldaten zijn verstomd – ze moeten de verkeerde kant op zijn gegaan, speurend langs de kliffen.

Semiramis stopt haar mes in het foedraal om haar middel voordat ze verder beweegt, waarbij ze goed oplet dat haar voet niet uitglijdt op de helling. De man verroert zich krampachtig. Eén, twee, drie stappen en ze is zo dichtbij dat ze hem kan ruiken. Zijn geur is raar – geen spoor van dieren, geen zweem van de woestijn, slechts een zwak vleugje verrotte bloemen. *Ruiken de rijken zo?* vraagt ze zich af.

Langzaam draait hij zich om en kijkt naar haar. Zijn wapenrusting is van brons, ingelegd met zilveren stukjes. Hij heeft tranen in zijn ogen, gouden ringen in zijn oren en ringetjes in zijn geoliede haar.

‘Je bent me gevolgd,’ fluistert hij. ‘Help me.’

De schaduwen van de dag zijn lang en beschilderen de grond met donkere strepen. Er is geen spoor van de soldaten, geen geluid behalve het stromende water van de rivier in de verte. Ze zou hem hier moeten achterlaten en naar huis moeten rennen voordat het te laat is. Maar haar hele leven, al sinds ze kon lopen, is ze altijd op problemen afgegaan.

‘Ik kan je naar de rivier brengen,’ zegt ze. ‘Die voert je naar het oosten, naar het hart van Assyrië.’ Hij staart haar aan, zijn ogen glanzend van de pijn, en knikt. ‘Maar dan wil ik in ruil daarvoor deze,’ zegt ze en ze raakt de ringetjes in zijn haar aan.

De man kijkt geschokt. Dieven raken hun hand kwijt als ze gepakt worden; de codex bestraft het. *Maar alleen rijke mannen en dwazen volgen de wet, omdat ze daar profijt van hebben*, denkt Semiramis. *Ik ben in het stof geboren en ik ben zeker geen dwaas.*

‘Geef me je goud,’ herhaalt ze, ‘dan breng ik je naar de rivier.’

Hij is een ogenblik stil, zijn adem oppervlakkig. Ze wacht, wetend dat hij geen andere optie heeft. ‘Neem ze maar,’ zegt hij dan.

Ze verbergt de ringen veilig in haar foedraal. De man steekt zijn arm uit en knijpt in haar hand terwijl zijn lichaam dubbelklapt door een golf van pijn. ‘Breng me nu naar de rivier,’ zegt hij. ‘Alsjeblieft.’

Hij is niet zo zwaar als hij eruitziet en het lukt haar om hem in een zittende positie te brengen. ‘Je moet je stevig vasthouden,’ zegt ze. ‘En je moet stil blijven...’

Er klinkt een geluid als de wind voordat de man geschokt naar adem snakt. Er druipt bloed langs Semiramis’ vingers, maar ze heeft geen tijd

om zich af te vragen waar het vandaan komt, want daar is het geluid weer, en een flits van metaal rechts van haar. De tweede pijl steekt in de nek van de man. Zijn mond hangt open, verstomd.

Semiramis wankelt naar achteren. *Rennen, rennen, rennen*, gilt ze in stilte, en ze stapt bij hem vandaan terwijl haar handen naar haar kleine mes grabbelen. Haar rug klapt ergens tegenaan. Een hand grijpt haar, draait haar om...

... en ineens staat ze oog in oog met een soldaat. Er staan vier mannen achter hem, grijnzend, hun pijlen op de boog gezet.

Niemand zegt iets. Er klinkt slechts het gorgelende geluid van de man achter haar, die stikt in zijn eigen bloed.

Er glijdt een boosaardige glimlach over het gezicht van de man. 'Vertel eens, kleine dief... welke hand zou je kwijt willen?'

Voordat een van hen kan schieten, stort ze zich van de helling. Doorren krassen haar, stenen snijden haar en ze kan amper het landschap om haar heen zien dansen want de pijlen zoeven al om haar heen en missen. Het voelt alsof ze keer op keer een stomp krijgt, en ze houdt haar armen voor haar gezicht en proeft bloed. Een scherpe pijn in haar heupbot en ze houdt op met rollen omdat ze tegen een boom knalt. Achter haar klinkt het zware gestamp van laarzen als de soldaten achter haar aan komen.

Ze grijpt een tak en trekt zichzelf overeind, haar hoofd tolt. Haar voeten glijden uit over de stenen, haar haar raakt verstrikt in de struiken, maar ze bereikt de onderkant van de klif, waar bomen zo oud als goden staan en grotten zijn waarin botten en roofdieren schuilgaan. Alles in haar lijf doet pijn, alles in haar geest schreeuwt. Een pijl raakt de enorme boom rechts van haar. Op de heuvel echoën kreten van razernij en ze denkt bij zichzelf: *als je schreeuwt, weet ik precies waar je bent*, want dat zei haar vader altijd tegen haar toen ze klein was.

Ze ziet een grot, de donkere opening breed en uitnodigend. De soldaten zullen ongetwijfeld denken dat ze zich daarin verbergt, dus in plaats daarvan wringt ze haar lichaam tussen de knoestige wortels van een boom en neemt een grote hap lucht voordat ze zich ingraaft in de vochtige aarde. Ze dwingt haar adem om stil te blijven, haar armen om op te houden met beven. Ze wacht.

De soldatenstemmen worden luider, hun voetstappen voelen dichtbij. 'Ga terug en kijk of de gouverneur dood is,' roept er een, terwijl een ander lachend zegt: 'De dief is maar een vrouw. Die is niks waard.'

'Ze kan niet ver weg zijn,' zegt degene die haar hand wilde afhakken.

De gouverneur, denkt ze. De man die ik beroofd heb, was de gouverneur van Eber-Nari.

De soldaten lopen om de boom heen en gaan de grot binnen, en al die tijd blijven Semiramis' gedachten steken bij het gigantische gekromde mes dat soldaten gebruiken om handen af te hakken en waarvan de rand zo scherp is dat je hem niet kunt aanraken zonder te bloeden. Ze denkt aan alle dieven die worden meegesleurd en vastgeketend en dan hulpeloos zijn als het mes op hun polsen neerkomt. Hun afgehouden handen liggen dagenlang in het zand, totdat iemand zo genadig is om ze op te rapen en ver weg te slingeren.

Ze balt haar vuisten onder het gewicht van haar lichaam en voelt haar benen niet, maar ze zal geen vin verroeren, niet zolang er geen doodse stilte heerst, niet zolang ze niet zeker weet dat ze heelhuids kan vertrekken.

Ze houdt zich schuil terwijl de mannen blijven marcheren en de wereld alleen nog uit schimmen bestaat.

Uren later is het eindelijk stil. Ze tilt haar hoofd op en spuwt bloed en modder. De koele avondlucht is zo welkom als koud water op een brandwond. Ze klautert tevoorschijn, haar hoofd tolt. Alles lijkt wazig, omtrekken en randen vervagen.

Ze hinkt naar de rivier om haar gezicht te wassen en boent de modder en het bloed zo stevig mogelijk uit haar tuniek. Het geluid van de rivier is een traag gemurmel, en van hieraf ziet de vallei er dreigend uit. Maar ze is niet bang; ze vindt het fijn als het land overal dezelfde kleur heeft, een zwart dat zo dicht is alsof het nooit door de zon is gekust. Ze verdwijnt erdoor.

Er is een verhaal dat haar vader haar vroeger vertelde voor het slapengaan. Negen wolven pakken tien schapen. Er is er een te veel en ze weten niet hoe ze de porties moeten verdelen. Ze vechten en kibbelen, tot er een vos langskomt die alle schapen pakt en weg is voordat ook maar een van de wolven in de gaten krijgt wat ze gedaan heeft.

Semiramis lacht bij zichzelf terwijl ze haar tuniek uitwringt. Ze is niet gepakt, en ze is van plan om dat nog heel lang zo te houden.

SEMIRAMIS, EEN ONBEDUIDEND WEESMEISJE

Het dorpje Mari slaapt als een dode man. Voor de hoofdboort staat een soldaat met een fakkel in zijn hand; het licht maakt zijn schaduw op de muur groter. Hij is Ninurta, genoemd naar de god van de oorlog en altijd bereid de codex ten uitvoer te brengen als een dorpeling de wet overtreedt.

Semiramis beweegt in het donker en gaat op het geluid van het water af tot ze de plek vindt waar de rivier de Eufraat het dorp kruist. Haar adem kringelt in de koeler wordende lucht. Voorzichtig test ze elk verborgen houvast en klautert de met klimplanten bedekte muren op.

Van bovenaf lijkt Mari net een doolhof. De lemen huisjes staan los van elkaar, met ertussendoor kronkelende zandpaden. Op de kleine binnenplaatsen zijn de kookvuren gedoofd, maar de geuren van vlees en kruiden blijven hangen.

Semiramis springt naar beneden, voorzichtig om de waakhonden niet wakker te maken. Tussen de binnenplaatsen staan de bomen die eruitzien als profetessen in lange, zwarte gewaden, zoals de waarzegsters die naar het dorp komen om de dromen van mensen te duiden. Haar huis staat helemaal aan de andere kant van de poort. Het is een van de grootste in het dorp, het huis van de leider van de herders van Mari. Drie woningen staan bij elkaar op een omheind terrein, met een oven en een graanopslag ervoor. Door het raam ziet ze de kooltjes van een dovend vuur, met daaromheen kommen met de restanten van het avondmaal. De honden grommen zachtjes als ze binnenkomt, maar ze worden rustig als ze ze achter hun oren kriebelt. Met afgemeten passen, alsof ze over scherven loopt, bereikt ze de lemen muur van haar slaapkamer en ontsteekt een lamp. Die slingert als een aal heen en weer en verlicht de kleine ruimte, waar rode tapijten op de grond zijn uitgespreid en in de hoek een slaapmat ligt.

Semiramis schuift hem opzij, zodat er een gat zichtbaar wordt dat ze in de grond gegraven heeft en waarin een handjevol kleine kostbaarheden

glinsteren: een zegel van bergkristal, uitgesneden dierfiguren – een hond voor de genezende godin Gula, een leeuw voor de vurige Ishtar – en verder amuletten van obsidiaan tegen vrouwelijke demonen, zilveren haarringen en oog-agaten die afkomstig zijn uit halskettingen. De ringen van de gouverneur rinkelen als ze ze midden in het gat legt. Haar gestolen trofeeën, haar geheimen, haar uitweg uit Mari. Ze raakt ze aan met een zorgzaamheid die de vrouwen in het dorp reserveren voor hun pasgeboren baby's. Ze telt ze, vergewist zich ervan dat er niet een ontbreekt en bedekt het gat dan weer zorgvuldig met haar slaapmat.

Maandenlang is ze haar ontsnapping aan het voorbereiden, maar nu is de tijd van plannen maken bijna voorbij. Haar vader is erachter gekomen dat ze haar maandbloedingen heeft en nadat hij haar heeft laten boeten omdat ze haar geheim heeft bewaard, heeft hij zich erop gericht om een echtgenoot voor haar te zoeken. Er zijn mannen naar hun lemen huis gekomen: herders, smeden, kooplieden en vissers. Semiramis deed net of ze gehoorzaam naar hen lachte, terwijl ze intussen aan haar kostbare bezittingen dacht.

Ze wil niet met een dorpling trouwen. Ze wil naar het westen, naar de handelssteden aan de kust, waar het leven sprankelt van de mogelijkheden, waar paleizen muren hebben die zo hoog zijn dat ze de warmte van de zon kunnen voelen, en waar schepen van over de hele wereld zich verdringen in de havens: Hettitische, Griekse, Egyptische, Libische en Babylonische. Plaatsen gemaakt van goud en verraad, van glorie en bloed, waarvan ze de verhalen heeft gehoord van de handelaren en de speelmannen die door het dorp trekken en haar laten dromen.

Haar broer zegt dat die verhalen toebehoren aan een wereld die ze nooit zal zien. Ze zijn per slot van rekening net zo ver weg en ongrijpbaar als de zon die boven hun hoofd zweeft. Maar Semiramis bewaart de verhalen in haar hoofd, zoals ze haar gestolen bezittingen onder haar slaapmat bewaart.

Niemand zal die dromen van haar stelen.

Door het kleine raam filtert licht, dat over Semiramis' gezicht stroomt. Even blijft ze stil liggen luisteren naar de kalme geluiden van de binnenplaats die aanzwellen en dan weer vervagen: kakelende kippen, het malen van een molensteen, blatende geiten. Dan staat ze snel op, veegt het stof van haar armen en loopt naar buiten, de binnenplaats op.

De lemen huisjes krimpen als vijgen in de zon. De aarde is roodgloeiend onder haar voeten, en de vertrouwde geuren van honing en amandel dansen in de lucht. Voorbij de dorpspoorten, op de zongebleekte vlakke, laten vrouwen manden op hun hoofd balanceren, en voorbij de akkers grazen geiten en schapen lui op de heuvels.

Eber-Nari noemen de mensen in het oosten dit land, ‘voorbij de rivier’. Vroeger woonden er rovers in deze heuvels, die op voorbijgangers wachtten als kraaien die boven een gewonde man rondcirkelen. Ze vielen hun slachtoffers onverhoeds aan en lieten ze aan de kant van de smalle paden liggen zonder enige bedekking, behalve hun eigen huid. Maar tegenwoordig lopen er, zolang de zon blijft zweven, Assyrische soldaten over het land, die elkaar afmaken en eenzame ruiters in een hinderlaag lokken. Ze doden in naam van de oudste zoon van de koning, de man die het rijk vijf jaar geleden heeft gesplitst in twee woedende facties – prins Assur-danin. Hij voerde oorlog tegen zijn eigen vader en eiste de troon al op voor de dood van de koning. Zijn broer, Shamshi-Adad, vecht sindsdien tegen hem, waardoor het rijk is verzwakt en het land doordrenkt is met het bloed van duizenden mannen.

Eber-Nari mag dan ver van het hart van het rijk liggen, met kleine, godverlaten dorpen, maar zonder dit land zouden de Assyriërs geen toegang hebben tot de zee en de Fenicische steden die floreren langs de kust. Om de rijkdommen te laten toestromen uit het westen – kruiken vol zoete wijn, hout, uitgesneden ivoor en bewerkt barnsteen – hebben de Assyriërs Eber-Nari nodig. En nu rijden de legers van de prinsen door de provincie en dwingen steden en dorpen onder hun gezag, allebei in de hoop de streek te onderwerpen voordat de ander het doet.

‘Je ziet er vreselijk uit. Wat heb je nu weer gedaan?’

Semiramis draait zich snel om. Haar broer leunt tegen een boom en kijkt met een glimlachje naar haar. Amon, *de verborgene*. Zijn moeder heeft hem naar de onzichtbare, ondoorgrondelijke Egyptische god van de lucht genoemd. Als dat een wens was, is die niet vervuld. Amon is zo gemakkelijk te doorgronden als een priester een omen doorgrondt.

‘Ik voel me prima,’ zegt ze.

‘Zo zie je er anders niet uit. Ben je door de modder gekropen om hier terug te komen? Je stinkt.’

‘Zoiets, ja,’ zegt ze.

Hij lacht en ze maant hem dat hij stil moet zijn, waarna ze snel om zich heen kijkt, hoewel hun vader nergens te zien is.

‘Zit ik in de problemen?’ vraagt ze. ‘Ik ben te lang weggeweest.’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Jij zit altijd in de problemen. Maar vader is nu bij de schapen, en bovendien heeft hij vandaag andere dingen aan zijn hoofd.’

‘Wat dan?’

Hij buigt zich naar haar toe. ‘De dorpelingen zeggen dat de soldaten van Assur-danin de gouverneur gevangen hebben genomen. Ze hebben hem vermoord toen hij probeerde te ontsnappen.’

De adem stukt in haar keel, maar ze dwingt zichzelf verbazing te veinzen. ‘Wat betekent dat?’

‘Onze gouverneur was een van de laatste mannen die trouw waren aan Shamshi-Adad. Dat betekent dat Shamshi-Adad de oorlog aan het verliezen is.’

‘Een strijd verliezen is niet hetzelfde als de oorlog verliezen,’ merkt ze op.

Amon glimlacht. ‘Hij heeft vrijwel elke strijd verloren, zusje. En als het klopt wat de dorpelingen zeggen, verwacht ik dat de soldaten een heel spektakel zullen maken van de dode gouverneur. Je kunt maar beter niet van het erf af gaan tot het voorbij is.’ Hij maakt haar haar in de war – ze krimpt ineen als hij haar hoofdwond aanraakt – en pakt een mand met graan, dat hij uitstrooit voor de kippen.

Hij is een fatsoenlijke man, vriendelijk en geduldig, heel anders dan zijn vader. Iedereen in het dorp is van hem gecharmeerd, want het is heel makkelijk om iemand aardig te vinden die geen schaduwen in zich heeft: het is net of je naar het glinsterende water aan de kust kijkt, vlak bij het land, waar je elke schelp en zeester ziet en nooit naar de diepe, donkere zee zwemt.

Semiramis is hem dankbaar, want hij houdt van haar als een zus, ook al zijn ze geen bloedverwanten. Hij rent en speelt en vecht met haar alsof ze een jongen is, en hij troost haar als Simmas haar slaat.

Ze is hem dankbaar, maar ze verfoeit hem ook, want elke keer als ze naar hem kijkt, ziet ze slechts een toekomst die ze tot elke prijs probeert te vermijden: een waarin ze voorgoed in Mari blijft, haar dagen vormeloos en onveranderlijk, tot het felle vuur dat in haar binnenste brandt wordt gedoofd en ze ophoudt te dromen van meer.

Er zijn dagen dat ze liever zou sterven dan dat ze zo’n grijs, doodgewoon leven zou moeten leiden.

Amon zei dat ze op het terrein moest blijven, dus vertrekt ze zodra ze haar taken gedaan heeft.

De zon staat hoog aan de hemel als ze water uit de put gaat halen. Ze neemt de smalste steegjes om uit de buurt van de soldaten te blijven. Een man legt kleistenen op een rij om in de zon te drogen; twee wevers naast felgekleurde stoffen delen een stuk brood. In de ivoorwerkplaats worden alle prachtige creaties tentoongesteld: een koe met haar drinkende kalfje, een lotusbloem, een stier. Een groepje vrouwen zit buiten voor hun huizen sandalen te repareren. Semiramis loopt ze zo snel mogelijk voorbij.

Als ze bij het plein komt, is het leeg, en palmbomen en tamarisken werpen koele schaduwen rond de put. Ze vult de emmer tot aan de rand en daarna verstopt ze zich in het dichtstbijzijnde steegje en wacht.

Een plotselinge stilte kondigt de komst van de soldaten aan. De stemmen van de dorpelingen verstommen, alsof de wereld elk geluid is verloren. Dan lopen er vijf soldaten het plein op. Ninurta sleept het lichaam van de oude gouverneur achter zich aan, waarvan de polsen zijn doorboord met een leren zweep. Aan weerszijden van hem lopen twee van de mannen die Semiramis achternazaten toen ze de kliffen af rende.

‘Spiets hem hier op een paal,’ zegt Ninurta, ‘zodat iedereen hem kan zien weggroten.’

Ze beginnen een van de bomen om te hakken, met blaffende stemmen die weerklinken op het plein. Semiramis houdt zich schuil en haalt nauwelijks adem. Ze herinnert zich de eerste keer dat ze getuige was van een executie. Ze was tien en moest toekijken terwijl de handen van een vrouw, die ervan werd beschuldigd dat ze haar man ontrouw was geweest, bijeen werden gebonden, waarna ze in de rivier werd gegooid. Semiramis haatte het water, de manier waarop het stilletjes de vrouw vermoordde en iedereen haar pijn liet zien. Toen de dorpelingen waren teruggekeerd naar hun huizen en het plein weer leeg was, vroeg ze Simmas waarom de codex zo wreed was.

‘Ik hakte hun handen af, ik verbrandde hen met vuur,’ reciteerde Simmas. *‘Ik stapelde een hoop levende mannen en hoofden op bij de stadspoort, de mannen spietste ik op palen, de stad verwoestte ik.’* Dat liet de machtige koning Assurnasirpal in Kalhu op een monument beitelen toen hij er onze hoofdstad van maakte. Het is een wrede wereld. Niet iedereen is er geschikt voor.’

‘Denkt u dat ik er geschikt voor ben?’ vroeg ze.

‘Ik denk dat je soms vergeet dat je een vrouw bent,’ antwoordde hij, en ze vroeg zich af wat hij bedoelde, want het leek een antwoord op een andere vraag.

Ninurta prikt in de borst van de gouverneur om de anderen te laten zien waar ze de houten staak in moeten steken. Semiramis dwingt zichzelf om te kijken. De adem stukt in haar keel als het lichaam van de gouverneur wordt verminkt en de staak er als een gigantische speer uitsteekt.

Toen ze kleiner was, dacht ze dat het bloed van koningen en gouverneurs van goud moest zijn, omdat ze tot een andere soort behoren, dicht bij de goden en hun constellaties. Maar de druppels die overvloedig op de borst van de gouverneur druipen zijn rood. Niet anders dan haar eigen bloed.

‘Wanneer halen de soldaten de gouverneur omlaag?’ vraagt Amon.

Ze zitten op de binnenplaats rond het vuur, met overal om hen heen kommen vol wijnbladeren en platbrood. Op dit uur van de avond bewaken de soldaten de poorten al, en alle dorpelingen eten binnen de muren.

‘Het is een eer voor Mari om getuige te zijn van zo’n schouwspel,’ zegt Simmas. ‘Andere dorpen zullen horen dat de soldaten de gouverneur hier hebben achtergelaten, en dan weten ze dat de soldaten van Assur-danin ons dorp hoger achten dan dat van hen.’

Zijn ogen zijn pikzwart en zijn dikke baard bedekt een gezicht dat donker is geworden door de zon. Hij spreekt altijd met de blinde zekerheid van een man die alles vereert wat zijn koning hem voorschrijft. En in deze westelijke hoek van het rijk worden geweld en meedogenloosheid als heilig beschouwd.

‘Gaat Assur-danin dan een nieuwe gouverneur benoemen?’ vraagt Amon.

‘Zodra hij de oorlog wint,’ zegt Simmas, die een flinke slok bier neemt.

Semiramis kijkt naar de afbrokkelende lemen muren die hun woonterrein omheinen. Ze zit zover mogelijk bij Simmas vandaan voor het geval zijn stemming verslechtert. De laatste tijd, nu ze bijna de leeftijd heeft om te trouwen en ze steeds vaker door de heuvels dwaalt, lijkt hij altijd wel een excuus te vinden om haar te vernederen.

‘Mari is niet altijd zo geweest,’ zegt Simmas. ‘Het was niet slechts een dorp dat werd doorgegeven door de handen van rivaliserende prinses. Het was ooit een schitterende stad met hoge, dikke muren vol fresco’s,

en beelden van watergodinnen. Daarna kwam het volk in opstand tegen het machtige Babylon, en koning Hammurabi maakte het met de grond gelijk. Huizen en tempels werden in brand gestoken, lijken werden opgestapeld op straat en aan de kraaien overgelaten. Er werd een handjevol vrouwen en kinderen in leven gelaten, en de paar muren en gebouwen die weigerden in te storten, mochten blijven staan. Een daad van mededogen van de kant van Hammurabi – om de stad te laten overleven als dorp.’

Het is een verhaal dat hij hun al talloze keren heeft verteld, maar Semiramis weet dat hij het graag herhaalt omdat hij zich daardoor belangrijk voelt, alsof hij deel uitmaakt van iets groters en niet slechts een stofdeeltje is, zoals alle andere dorpelingen die overgeleverd zijn aan de genade van het rijk.

Simmas wendt zich tot haar. ‘Welke les trekken we uit dat verhaal, Semiramis?’

‘Dat je leven in handen van anderen ligt, en dat je hun moet gehoorzamen of anders met de grond gelijk wordt gemaakt. ‘Dat het lot van mensen steeds weer verandert,’ zegt ze.

Hij schudt zijn hoofd. ‘Dat koningen degenen belonen die het verdienen.’

Soms heeft ze bijna medelijden met hem. Maar het gevoel is een flakkering en het verdwijnt net zo snel als het gekomen is. Simmas verdient haar medelijden niet, net zomin als hij haar liefde verdient. Hij heeft nooit iets gedaan om ze te verdienen.

‘Ga slapen, jullie allebei,’ mompelt Simmas, die zichzelf nog meer bier inschenkt.

Amon geeuwt en rekt zijn armen uit, waarna hij het huis binnengaat. Semiramis staat snel op, popelend om bij Simmas uit de buurt te zijn voordat zijn dronkenschap overgaat in bitterheid. Ze is al bijna bij de deur als hij haar roept. ‘Semiramis.’

Ze blijft staan.

‘Je kunt niet blijven rondzwerven als een wild dier,’ zegt hij. ‘Je weet dat ik wil dat je voor het eind van het seizoen getrouwd bent.’

Ik weet het. Dat zeg je steeds weer. Ze wacht tot haar broer in huis is verdwenen en zegt dan: ‘Amon is ouder. Moet hij niet als eerste trouwen?’

Simmas gooit de honden iets te eten toe. ‘Je broer is een man. Die mag trouwen wanneer hij maar wil.’

Ze wacht tot ze de enige is die nog wakker is en gaat dan weer naar het plein.

Dadels hangen in maanverlichte groepjes aan de bomen. De huizen langs het zandpad zijn stil. Voor sommige deuren ziet Semiramis hompen platbrood, amandelen en kleine kruiken bier: dodenoffers voor de geesten van de overledenen. In het huis van stof, het dodenrijk, is geen eten en drinken. Als de doden niet worden herdacht, komen ze terug naar de aarde om de levenden lastig te vallen, voedselrestjes in de goot te zoeken en hun geliefden te kwellen voor een slok water. Semiramis voelt ze soms, met boze starende ogen en een spierwitte huid. Ze doet haar best hen te negeren.

Het plein is leeg: geen spoor van soldaten of woeste honden. Ze zet een paar voorzichtige stappen. Het lichaam van de gouverneur hangt over een houten paal bij de put. Zijn lange, geoliede haar valt over zijn gezicht en uit zijn togetakelde borst is er bloed op de paal gestroomd. De soldaten hebben niet eens de moeite genomen om de pijlen uit zijn benen te halen, ziet ze. Ze hebben een plankje onder zijn voeten gelegd met daarop het woord VERRADER in het zwart geschilderd.

Ze staat lange tijd in zijn bloed, totdat ze niets anders meer kan ruiken: zoet als honing, scherp als ijzer. Dan scheurt ze een stuk van haar tuniek af en doopt het in de put. Voorzichtig, alsof de gouverneur haar aanraking kan voelen, veegt ze het bloed van zijn borst. Een deel ervan is aangekoekt en ze moet schrobben, kokhalzend omdat zijn huid zo koud is.

Hoog of laag, we gaan allemaal dood, denkt ze. Dat is een les die alle Assyriërs moeten leren, hoe bang ze ook zijn voor het huis van stof. Het doet haar denken aan haar favoriete epos, dat een rondtrekkende speelman die in Mari langskwam een keer had gezongen tijdens een dorpsfeest. De man was oud geweest en had een schorre stem gehad, maar het verhaal was prachtig.

Het ging over Gilgamesj, de koning die zowel god als sterveling was, en die de dood van zijn broer niet kon voorkomen. Hulpeloos en de wanhoop nabij zocht hij naar de enige man die onsterfelijkheid had gekregen van de goden: als hij diens geheimen kon leren, zou hij zelf misschien ook het eeuwige leven hebben. Maar de man mocht de geheimen van de dood niet prijsgeven en Gilgamesj moest noodgedwongen naar huis terugkeren zonder dat het hem was gelukt de onsterfelijkheid te krijgen waarnaar hij zo had gehunkerd.

De lap in Semiramis' hand is donker en dik van het bloed. Nu de huid van de gouverneur is schoongemaakt en gepoetst, heeft hij de kleur van

cederhout. Intens, zoals het hoort. Ze hoopt dat zijn geest wat rust zal vinden, zelfs zonder eten of drinken. Met een van de kleine lampen die bij de dodenoffers staat verbrandt ze de lap, tot er niets meer van over is dan as.

De volgende ochtend komt Amon bij haar staan als ze op de binnenplaats een lamsstoofpot aan het bereiden is. Ze denkt nog steeds aan de gouverneur, ze heeft 's nachts zelfs over hem gedroomd, hoewel hij in haar droom leefde, in de rivier stond en haar naderbij wenkte.

‘Weet je wat voor dag het vandaag is?’ vraagt Amon. Hij grijnst vrolijk.

‘De eerste dag van de maand van het geven,’ zegt ze, terwijl ze de groenten fijnhakt. De zomer loopt op zijn eind en de dagen worden koeler, zonder dat de zon als een zweep de lucht geselt.

‘Ja,’ zegt Amon. ‘En weet je wat dat betekent?’ Hij brengt zijn mond dicht bij haar oor. ‘De jongens gaan vanavond klimmen.’

Ze staat stil, haar hand nog in de lucht. ‘En de soldaten dan?’

‘We doen voorzichtig.’

Ze kijkt hem ernstig aan. ‘Ik wil ook mee.’

Hij grijnst. ‘En dat gaat ook gebeuren. Ik heb de jongens al overgehaald.’ Hij doopt zijn vinger in de pruttelende saus en likt hem af. ‘Laten we eens kijken of je door al die avonden in de heuvels echt bent veranderd in een berggeit.’

Ze komen bijeen aan de voet van de klif. Ze zijn met zijn tienen: boeren, bouwers en smeden, de besten en snelsten van het dorp. Semiramis staat achteraan in de rij haar haar te vlechten, zodat het niet in haar gezicht valt. Ze hebben een fakkel in de grond gezet, tussen twee stenen geklemd. Die verlicht de helft van de klif, zodat het gladde oppervlak in bleek goud baadt. Het bovenste deel blijft in duisternis gehuld.

Een jongen, een van de broers van de klimmers, staat op wacht bij de opening tussen de twee rots wanden. Ze staan allemaal stil, wachtend op zijn teken. Amon kijkt naar Semiramis, maar die houdt haar ogen op een lange, lenige jongen aan de andere kant van de rij gericht, die de klif met een hooghartige glimlach bekijkt. Hij heet Baaz en is altijd als eerste bovenaan.

Lange tijd is het stil, en dan zwaait de jongen die op wacht staat met zijn hand.

Ze bewegen als een eenheid, net een roedel wolven, maar algauw maken twee figuren zich los van de anderen. Baaz klimt soepel, en zijn spieren bollen op terwijl hij telkens zijn houvast test. Hij is de sterkste van het dorp, zijn handen en armen zijn bedekt met littekens van zijn werk: het smeden van bronzen lemmeten en wapenrusting voor de soldaten. Semiramis volgt hem en vermijdt het onkruid en de struiken die aan deze kant van het ravijn groeien, waar vogels graag schuilen en uitrusten.

De schaduwen slokken hen op als ze het hogere deel van de klif bereiken. Baaz wordt langzamer, Semiramis sneller – ze beweegt makkelijker in het donker. De rotsen zijn scherp onder haar handen; haar voeten voelen als vleugels. Ze balanceert op een klein uitsteeksel, maakt haar lichaam zo lang als ze kan en reikt naar een boomwortel om zichzelf over de rand van het ravijn te hijsen.

De lucht smaakt anders hierboven, zoeter. De zwarte lucht voelt zo dichtbij alsof ze hem kan aanraken. Baaz hijst zichzelf vlak na haar op; zijn armen zijn bekrast door rotsen en doornen. Ze staan allebei op adem te komen en wachten op de anderen. Het schimmige dal strekt zich onder hen uit. Er is geen licht, behalve het schijnsel van de maan.

Langzaam komen de andere jongens tevoorschijn, met kleine wondjes en blauwe plekken op hun handen en gezicht. Iedereen kijkt naar de laatste die zichzelf omhooghijst: een kleine jongen die eruitziet als een muis, grijs en bibberend. Baaz schenkt hem een neerbuigende glimlach en wendt zich dan onverwachts tot Amon. ‘Je zei dat ze snel was, maar niet sneller dan ik,’ zegt hij met zijn lage, hese stem.

De jongens wenden zich langzaam van Semiramis af, alsof ze de pest heeft. Amon blijft stil. Zijn gezicht gaat schuil in de schaduwen, maar Semiramis weet dat hij spijt heeft dat hij haar heeft meegebracht.

Een jongen met een gezicht vol bulten zegt: ‘Niemand is sneller dan jij, Baaz. Ze is een heks. Dat is het bloed van haar moeder.’

‘Praat niet over mijn moeder.’ Semiramis spuwte het eruit.

Baaz houdt zijn hoofd scheef met de zelfvoldaanheid van een kind dat een hagedis heeft gevangen en nu de staart eraf wil trekken. ‘Waarom niet?’ vraagt hij. ‘We kennen allemaal de geruchten. Je moeder was een hoer, een gek mens dat haar zinnen op rechtschapen mannen had gezet.’

Haar gezicht gloeit. De stilte en de starende blikken van de andere jongens kruipen met een prikkend gewicht over haar huid.

‘Baaz,’ zegt Amon, ‘we moeten terug.’ Hij staat aan de rand van de klif en kijkt omlaag. Ze horen een zacht fluitje van beneden: de jongen die op wacht staat, waarschuwt dat ze omlaag moeten klimmen. Baaz fronst zijn wenkbrauwen, alsof hij heen en weer wordt geslingerd tussen de voldoening om Semiramis te vernederen en de dreiging om betrappt te worden door de soldaten. Semiramis wacht met trillende handen. Als Baaz alleen was geweest, had ze een steen gepakt en zijn gezicht ermee toegetakeld, maar nu, omringd door alle andere jongens, zou ze alleen maar twee keer in elkaar worden geslagen: eerst door Baaz en daarna door Simmas, als hij haar onder de blauwe plekken zou zien. Vanwege de hulpeloosheid moet ze kokhalzen.

Eindelijk draait Baaz zich om. ‘Huilen brengt haar niet terug,’ zegt hij. ‘Maar je hoeft niet te wanhopen. Misschien word je wel net zoals zij.’

Ze voelt zich opgejaagd en rauw, alsof hij haar geslagen heeft. Sommige jongens meesmuilen, andere kijken de andere kant op. Semiramis ziet dat ze een voor een langs de rotswand omlaagklimmen; hun schaduwen zijn lang en grimmig, tot ze de fakkel uitblazen en het ravijn weer in duisternis is gehuld. Dan klimt ze langzaam, terwijl ze de tranen die over haar wangen stromen probeert terug te dringen, langs de klif omlaag en loopt naar huis, alleen met de maangod, die vanuit de hemel naar haar kijkt.